

'SCHUTZHAFT'

Frick, in april '34, d.w.z. na ruim een jaar, regels ging stellen om de chaos te bezweren: aan elk die in *Schutzhaft* genomen was, moest, zo bepaalde hij, onmiddellijk een verhoor afgenomen worden, de betrokkene moest uiterlijk binnen 24 uur een schriftelijk stuk uitgereikt krijgen, het *Schutzhaftbefehl*, waarin stond op welke gronden hij gearresteerd was, en hij mocht door de plaatselijke politie slechts acht dagen vastgehouden worden; nadien was een machtiging nodig van de 'oberste Landesbehörde'. Deze instantie moest voorts elke drie maanden beoordelen of voortzetting van de *Schutzhaft* wenselijk was.

Daargelaten of men zich overal aan die regels gehouden heeft (stellig niet), de er in neergelegde bevoegdheden werden geleidelijk overgenomen door de *Gestapo*. De nieuwe regeling ging inhouden dat de chefs van haar districts-bureaus, d.w.z. de chefs van de *Staatspolizeistellen* en *Staatspolizeileitstellen*, bevoegd waren, tot acht weken *Schutzhaft* op te leggen, en dat voorstellen tot verlenging, steeds met de nodige documentatie er bij, voorgelegd moesten worden aan de Berlijnse centrale; van september '39 af was dat het *Schutzhaftreferat*, dat een deel was van *Amt IV* van het *Reichssicherheitshauptamt*.

Van den beginne af was, eigenlijk in strijd met de preambule van de desbetreffende verordening, *Schutzhaft* niet alleen opgelegd aan communisten maar ook aan andere politieke tegenstanders van het Derde Rijk. Was dat wel 'wettig'? *Ordnung muss sein!* In januari '38 kwam het tot een andere, wezenlijk ruimere definitie van *Schutzhaft*. Minister Frick bepaalde namelijk per decreet:

'Die Schutzhaft kann als Zwangmassnahme der Geheimen Staatspolizei zur Abwehr aller volks- und staatsfeindlichen Bestrebungen gegen Personen angeordnet werden, die durch ihr Verhalten den Bestand und die Sicherheit des Volkes und Staates gefährden.'

Deze formulering zal menige Nederlandse ex-politieke gevangene bekend voorkomen. Inderdaad, was hij gearresteerd, dan kreeg hij vaak na enige tijd een gedrukt formulier uitgereikt (hij moest daar nog voor tekenen ook), afkomstig van een instantie met een vreemde naam waar hij nooit van gehoord had: het *Reichssicherheitshauptamt*, en op dat formulier stond dan zijn naam, gevolgd door de formule: 'gefährdet durch sein Verhalten den Bestand und die Sicherheit des Reiches dadurch, dass er' – en dan kwam een vermelding met betrekking tot zijn illegale activiteit. Het *RSHA* had hem dan *Schutzhaft* opgelegd. Op grond van dat feit werd hij als regel naar een concentratiekamp overgebracht: maar al te vaak hield dus het *Schutzhaftbefehl* een doodvonnis in. Het in ons land toegepaste dwangstelsel (dát willen wij onderstrepen) was in zijn gehele methodiek en tot in de gebruikte formules en formulieren toe geïmporteerd uit Duitsland.